

PROBLEMATICA STUDII DE NUANȚE ÎN CÂNTECE DE PUSTIU- STUDII DE NUANȚE DE CONSTANTIN SILVESTRI

Drd. Melitta NEAG (BOTEZATU)

melitta.botezatu@yahoo.com

Universitatea de Vest din Timișoara

Abstract: Composed in 1944, the *Nostalgic Songs-Dynamic Studies op. 27* by Constantin Silvestri is considered one of his most valuable piano piece. The three songs are short and can be classified in the miniature genre. They do not have a suggestive title, the composer simply number them I, II and III, together forming the cycle *Nostalgic Song* with the subtitle *Dynamic Studies*. The subtitle *Dynamic Studies* reflects the concept of these piano pieces. The dynamic indications are numerous and very fine graded. That's why Silvestri published together with them a dynamic scale where he manage to sort different types of dynamic and indications including tempo, pedal and accents. The cycle *Nostalgic Songs-Dynamic Studies* represents a great research in terms of dynamics.

Keywords: colors, Constantin Silvestri, dynamics, interpretation, song.

Constantin Silvestri este unul dintre cei mai valoroși compozitori români. El nu a fost numai un mare dirijor de renume mondial ci și un compozitor de mare valoare cu o operă deosebit de originală. Pianist de mare fantezie și improvizator inepuizabil, el a dedicat pianului o parte impresionantă a creației sale, lucrările succedându-se de-a lungul unei perioade întinse din 1930-1955. S-a remarcat și ca pedagog predând cursuri de dirijat, armonie, contrapunct și compoziție la Conservatorul din București, luându-și în serios misiunea de profesor în ciuda programului încărcat de concerte, turnee sau înregistrări. Compozițiile sale au fost considerate în vremea sa ca fiind „o muzică dificilă pentru nivelul de înțelegere al publicului, care a fost apoi relativ trecută sub tăcere de restricțiile ideologice ale timpului”. Așa relatează autorul Constantin Ionescu-Vovu, cel care a editat lucrările lui Silvestri. De abia după dispariția sa timpurie a fost ridicată interdicția executării muzicii sale. Totodată reprezintă confesiunea lui Silvestri printr-o serie de imagini poetice transpuse în muzică: „este un fel de

corespondent al *Testamentului de la Heiligenstadt* scris pe portative”²²⁷, precizează autorul Eugen Pricope. Subiectivismul puternic încadrează lucrarea în sfera expresionismului.

Multe mărturii ale unor mari personalități ca Mihail Jora sau George Enescu stau la baza autenticității talentului său nemărginit, confirmând faptul că Silvestri a generat un puternic avânt în ceea ce privește muzica românească de la început de secol XX.

Despre *Cântece de pustiu-Studii de nuanțe*

Compuse în 1944, *Cântece de pustiu-Studii de nuanțe op.27* „sunt considerate cele mai valoroase lucrări pentru pian ale compozitorului”²²⁸, relatează Lavinia Coman în volumul intitulat *Constantin Silvestri*. Lucrarea se prezintă sub forma unui ciclu format din trei piese de scurte dimensiuni dedicate lui Mihail Jora, ce se pot încadra în genul miniatural. Ele nu au un titlu sugestiv, compozitorul numerotându-le simplu, I, II și III.

Se remarcă „sonorități care pot sugera sunetele naturii, zgomotele înserării, clopote de biserici, melopei mai mult sau mai puțin triste, dar și atmosfera grea a războiului (căci piesele sunt scrise în anul tragic 1944), cu grija, golul și teama ce veneau implacabil peste noi, ilustrând parcă – onomatopeic - vuietul avioanelor ce ne bombardau și pustiiul care urma.”²²⁹ Muzica este așa dar puternic descriptivă, dominată de un tragism constant, iar tensiunea continuă sugerează parcă lipsa de speranță.

²²⁷ Pricope, Eugen, *Silvestri între străluciri și...cântece de pustiu*, Editura Muzicală, București, 1975, p. 281.

²²⁸ Coman, Lavinia, *Constantin Silvestri*, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București, 2014, p. 278.

²²⁹ Ionescu-Vovu, Constantin, *Moștenirea lui Constantin Silvestri azi*, Revista Muzica, nr. 1, 2014, p. 48.

Exemple muzicale prezentând câteva imagini descriptive:

- Clopote de biserică (I, măs. 9-10) • Sunetele naturii - vântul (I, măs. 14)

♩ = 50
sensibile
molto p
ben pp
Motivul clopot
senza Ped.
quasi glissando, come Arpa
(d.)
molto pp mormorando armonioso
una corda con Ped.
21
20
(sempre molto) pp
29
sensibile
ben p
pp
sempre senza Ped.

- Zgomote (III, măs. 29) • Vuietul avioanelor (I, măs. 15)

15
poco p
p
più p
(PPP)
con dolore
subito mp
poco p
p
ten.
** Ped.*
Ped.
Ped.

Problematica *Studii de nuanțe*

Subtitlul de *Studii de nuanțe* subliniază preocuparea lui Constantin Silvestri în ceea ce privește exploatarea calităților interpretative ale pianistului. Bogata sa fantezie se transpune în muzică prin multitudinea și varietatea indicațiilor interpretative care încarcă partitura. Așadar, subtitlul *Studii de nuanțe* reflectă însăși problematica acestor lucrări pentru pian. Indicațiile dinamice sunt numeroase și gradate foarte subtil, motiv pentru care compozitorul a publicat alături de lucrare o scară în care ordonează tipurile de nuanțe, dar și indicații în ceea ce privește *tempo*-ul, folosirea pedalei și tipuri de accente.

INDICAȚII / INDICATIONS

NUANȚE / NUANCES / DYNAMICS

<i>ppp</i>	<i>molto pp</i>	<i>ben pp (b pp)</i>	<i>pp</i>	<i>molto p</i>	<i>ben p (b p)</i>
<i>quasi p</i>	<i>p</i>	<i>poco p</i>	<i>mp</i>	<i>mf</i>	<i>poco f (p f)</i>
<i>ben f (b f)</i>	<i>molto f</i>	<i>quasi ff</i>	<i>ff</i>	<i>ben ff</i>	<i>molto ff</i>
			<i>mfz</i>	<i>fp</i>	<i>rit. fz (r. fz)</i>
<i>poco rin fz</i>	<i>fz</i>	<i>ben rin fz (br. fz)</i>	<i>poco sf (p sf)</i>	<i>ben sf (b sf)</i>	

TEMPO

→ = accelerando
← = allargando

PEDALĂ / PEDALE / PEDAL

ped. = con *ped.* (c. *ped.*)

ped. *

ped. - - - - -

ped. - - - - -

1/2 *ped.*

senza *ped.* (s. *ped.*)

Trecerea de la o nuanță la alta se face foarte subtil, deoarece diferența de intensitate este foarte mică. Din punct de vedere pianistic, execuția dinamică este dificil de realizat. În primul rând, este foarte important a se stabili nuanțele extreme și intensitatea lor. În funcție de acestea se vor intercala și intensitățile intermediare.

Toate se vor realiza în funcție de sala în care se va performa, dar și în funcție de instrument. Interpretarea devine astfel foarte versatilă, iar interpretul va trebui să se adapteze oricărei situații. Spre exemplu, într-o sală mare de concert, nuanțele vor depăși treptele de intensitate. O nuanță de *pianissimo* poate deveni *piano* sau chiar *mezzo piano*, astfel încât să fie perceptibilă din

orice colț al sălii. Bineînțeles că o sală cu o acustică de calitate va facilita cu mult acest demers. Într-o sală mai mică se va întâmpla exact opusul, fiind în unele cazuri foarte dificil a se realiza nuanțe mici. Execuția dinamicii depinde întru totul de interpret, care va executa diverse tușeuri adaptate în funcție de dificultatea execuției, dar și de instrument și de calitățile acestuia.

Scările de nuanțe ale celor trei cântece:

I. *ppp – molto pp – ben pp – pp – molto p – ben p – p – poco p – più p – mp.*

II. *ppp – molto pp – ben pp – pp – molto p – ben p – p – poco p – più p – mp.*

III. *ppp – molto pp – ben pp – pp – molto p – ben p – più p – mp – mf – f – ff.*

Consecințe ale respectării dinamicii în discursul muzical

Pe lângă conturarea caracterului, dinamica are rolul de a evidenția anumite aspecte în ceea ce privește scriitura și stilul componistic. Prin implementarea acesteia se reliefează planuri sonore, se intensifică elemente importante ale discursului muzical, se creează efecte, sau dimpotrivă, se diminuează unele particularități. Consecințele respectării dinamicii în discursul muzical au un impact ferm și contribuie la construcția actului interpretativ. În *Cântece de pustiu - Studii de nuanțe*, respectarea dinamica generează următoarele consecințe:

*Formează planuri sonore - se remarcă două planuri distincte diferențiate prin dinamică:

*Contribuie la conturarea de efecte și sonorități – prin indicația *appenatocato* în *ben pp*, motivul clopot prezentat în exemplul de mai sus se realizează într-o nuanță discretă, atingând foarte ușor clapele. Sclipirea sunetelor în registrul supraacut formează în nuanța indicată de compozitor un sentiment sumbru în care motivul se îndepărtează treptat.

*Reliefează particularități esențiale în discursul muzical – În refrenul *Cântecului nr. 2*, Silvestri folosește dinamica cu scopul de a reliefa schimbările care survin în construcția și dezvoltarea acestuia.

Problematica studiilor de nuanțe se regăsește cu preponderență în majoritatea lucrărilor lui Constantin Silvestri și prezintă rezultatul firesc în urma noilor căutări din cadrul limbajului muzical. Experimentarea sonorităților au generat automat nevoia de o adaptare eficientă în cadrul dimensiunii dinamice. Dinamica reprezintă un factor primordial în ceea ce

privesc toți parametrii limbajului muzical dar și a interpretării și tehnicii pianistice. Diversitatea dinamică specifică lucrărilor lui Silvestri conturează expresia muzicală, iar drumul parcurs de interpret în realizarea interpretării necesită o abordare profundă și detaliată a materialului muzical.

Constantin Silvestri a evidențiat aracteristicile dinamicii în *Cântece de pustiu-Studii de nuanțe*, o lucrare complexă și originală. Rezultatul obținut se poate interpreta ca o adevărată cercetare în ceea ce privește procesul dinamic și metamorfozarea continuă a acestuia.

References:

1. Constantin, Ionescu-Vovu, *Constantin Silvestri – Cântece de pustiu pentru pian solo-op.27 nr. 1* (1944), Editura Grafoart, București, 2016.
2. Constantin, Ionescu-Vovu, *Moștenirea lui Silvestri azi*, Revista *Muzica* nr. 1, București 2014.
3. Eugen, Pricope, *Silvestri între străluciri și cântece de pustiu*, Editura Muzicală, București, 1975.
4. George, Pascu, Melania, Boțocan, *Carte de istoria muzicii*, vol. 4, Editura Vasiliana '98, Iași, 2003.
5. Lavinia, Coman, *Constantin Silvestri*, Editura Didactică și Pedagogică R.A., București, 2014.
6. Livia, Teodorescu-Ciocănea, *Tratat de Forme și Analize muzicale*, Editura Grafoart, București, 2014.
7. Manuela-Iana, Mihăilescu, *Coordonate ale interpretării muzicale*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2011.